

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2010
FORFATTER:	Else Bygvraa
TITEL:	Etableringen af Rockwool i Vamdrup.
KORT RESUME:	Vamdrup Sogneråd og kommuneingeniør Ivan Leif Jæger var gode forhandlere frem til etableringen i 1966.

ETABLERINGEN AF ROCKWOOL I VAMDRUP

AF ELSE BYGVRAA

Jeg var i tiden 1974-1982 ansat i Rockwool A/S i Vamdrup, og da jeg i 2000 som studerende på Odense Universitet i faget Strategiske Udviklingsprocesser skulle skrive en opgave om lokalisering af virksomheder i nye egne, faldt det lige for at vælge at skrive om Rockwools etablering i Vamdrup. Hvorfor valgte Rockwool lige netop Vamdrup og ikke andre velbeliggende industrigrunde i andre kommuner?

VAMDRUP OMKRING 1960

I Vamdrup Kommune var der i 1963 3.600 indbyggere, i dag er der i samme område 7.600. Sognerådsformand, gårdejer Carl Nielsen, Vamdrup udtalte til Jydske Tidende: *Vort største problem er, at halvdelen af vore indbyggere er landbrugere, og med de øjeblikkelige økonomiske forhold for landbruget står vi os ikke særlig godt. Desuden mærker vi en konstant afgang af unge fra vor kommune.*

Vamdrup havde oplevet nedgangstider efter Genforeningen i 1920 og blev kaldt "de gamles by". Kommunen måtte låne til at opføre pensionistboliger og modernisering af De gamles Hjem. Den største udgift i kommunen var udbetaling til folke- og invalidepension, hvor der til skoler kun blev brugt 1/4 deraf. Beskatningsprocenten i kommunen var en af de højeste på Koldingegnen, nemlig: 22%.

Der var kommet nogle få virksomheder til: Vamdrup Andels Fjerkræslagteri og i 1955 Jernstøberi Kongeåen. Den sidstnævnte virksomhed hjalp kommunen over "det døde punkt", fordi det var nødvendigt at opføre nye boliger i byen til medarbejderne.

FREMSYNET BYPLANLÆGNING 1960-1965

Sognerådets plan var at udvikle kommunen, og derfor blev Ivan Leif Jæger ansat som kommuneingeniør i 1960 med den særlige opgave at tiltrække industri til kommunen. Kommunen havde opkøbt store arealer til byggegrunde og industrijord og kunne sælge til priser væsentlig under priser andre steder. Der blev anlagt flere veje på industriarealerne for at tiltrække virksomheder, og der var planer om etablering af en flyveplads, hvilket ville være af uvurderlig betydning for erhvervslivet.

Sognerådet og kommuneingeniøren var meget aktive i udviklingen af kommunen, således viser avisartiklerne, at der i løbet af få år blev tiltrukket 12 nye virksomheder til byen – både produktionsvirksomheder, servicevirksomheder og grossistvirksomheder. Vamdrup blev i 1964 i den socialdemokratiske avis Aktuelt rost for sin evne til at trække nye industrier til kommunen.

Initiativdiplom til Vamdrup Kommune var

Sognerådsformand Carl Nielsen modtager her ved et møde på Bække Kro den 2. juni 1965 Kolding Salgs- og Reklameforenings diplom, fordi kommunen "havde forstået at sælge sig selv gennem en realitetsbetonet indstilling". Da borgmester Peter Ravn havde meldt afbud, foretoges diplomoverrækkelsen af Koldings viceborgmester fabrikant Poul Sørensen.

overskriften i Aktuelt 3. juni 1965, hvor Vamdrup Kommune fik Kolding Salgs- og Reklameforenings diplom. Kommunen blev fremhævet for sin mangesidede aktive indsats – især forståelsen for at sælge sig selv gennem en realitetsbetonet indstilling. Det kan ikke komme som en overraskelse, at Vamdrup Kommune – personificeret ved sognerådsformand, gårdejer Carl Nielsen og den energiske kommuneingeniør I. L. Jæger – i går blev hædret med Kolding Salgs- og Reklameforenings initiativdiplom. Uden at forklejne de andre omkringliggen-

de kommuner, har navnlig Vamdrup Kommune i de sidste fem år undergået en forvandling, som selv dens beboere ikke har svært ved at se. Der var i 1965 i alt 31 store og mellemstore virksomheder i Vamdrup. Artiklen fortsætter: Når interessen for navnlig Vamdrups industriområde er så stor, skyldes det ikke blot kommunens dristige, fremsynede byplanlægning, men i lige så høj grad de gode betingelser og den imødekommethed, kommunen byder de interesserede industrivirksomheder. Derudover fremhæves farten i boligbyggeriet i Vamdrup samt flyvepladsen.

Det var således en meget initiativrig kommune og meget aktive myndigheder, der stod for Vamdrup Kommune på den tid. Især fremhæver medarbejderne på Vamdrup Kommunes Tekniske Afdeling dengang kommuneingeniør Jægers person.

Knud Grundahl og Ida Schwartz, Vamdrup Kommunes Tekniske Afdeling, fortæller:

Teknisk Forvaltning i Vamdrup Kommune fik i 1960 ansat den første kommuneingeniør, Ivan Leif Jæger. Jæger fik et meget flot kontor i Vamdrup by, stort teaktræsskrivebord, væggene blev beklædt med teaktræ, og Jæger fik en stor flot lænestol. Kontoret lå på 1. sal med udsigt ud over byen. Det var kommunens repræsentationskontor. Sognerådsformandens kontor var et lille kontor nedenunder. Om morgenen kom Jæger ind til bygningsingeniørerne og checkede dagens opgaver af. Man var De's, selvom alle var unge, og man gik i hvid skjorte, men da alle kom lige fra militæret vidste man godt, hvad det drejede sig om. Jæger havde under skrivebordskanten en knap, som han kunne trykke på: 1 tryk så blev Knud Grundahl tilkaldt via en rød lampe i sit kontor, 2 tryk så blev kollegaen tilkaldt ved 2 røde lys. Dette imponerede mange besøgende.

Jæger og hans kone var de første i Vamdrup, der anskaffede sig en højfjeldssol, og han så altid frisk ud. Han røg stor cigar og kørte en tomatrød Ford Taunus 17 M – drømmebilen på det tidspunkt. Knud Grundahl havde en Mascot og kollegaen en Volvo 444. En dag havde Jæger brug for at køre med en af kommuneingeniørerne, men valgte ham med Volvoen for at køre standsmæssigt.

Hans opgave var at tiltrække virksomheder til kommunen, og det første, han gjorde om morgenen, var at checke aviserne: Kolding Folkeblad, Jyske Tidende, Aktuelt og

Kommuneingeniør Ivan Leif Jæger. Foto fra ca. 1960. Jæger var ansat i Kolding Kommune 1957-1960.

Licitation. Han stregede alle artikler, hvor Vamdrup var nævnt, ind med rødt, og sekretæren klippede dem ud og satte dem i scrapbogen. Der var en streng orden i arkiverne og i scrapbogen, og alt er bevaret i dag.

Ved kontakten med Rockwool var det først landsretssagfører Chr. B. Heilesen, Jæger havde kontakt med, senere blev det de rådgivende ingeniører Bay og Elkjær fra Kgs. Lyngby og især arkitekt Vagn Bluhme Thorsmark, Klampenborg. Og her var effektivitet og troværdighed vigtigt i forhandlingerne.

ROCKWOOLS UDGANGSPUNKT

Rockwool producerer stenuld til isolering mod brand, varme, kulde og lyd. Rockwool A/S blev stiftet i 1936, og firmaet besluttede i 1964 at bygge en ny fabrik i Jylland. Den første danske Rockwool-fabrik blev startet i 1937 i Hedehusene ved Roskilde. Denne havde i 1964 3 produktionslinier og forsynde hele Danmark. Hovedkontoret med koncernledelse, marketing m.m. har i hele perioden været placeret i Hedehusene, tæt ved Roskilde og København. Rockwool havde fra 1937 også produktion i Sverige, fra 1938 også i Norge og fra 1954 tillige i Gladbeck i Ruhr-distriktet.

De tre produktionslinier i Hedehusene var fuldt besat, og byggeaktiviteten var i begyndelsen af 1960'erne meget omfattende. Prognoserne for perioden 1965-1975 viste stigende byggeaktivitet, især pga. de store fødselsårsgange efter 1945, der var potentielle boligkøbere. Denne fabrik i Jylland var den fjerde i en række investeringer, som Rockwool har foretaget indtil i dag, hvor der er 25 fabrikker og et antal salgsselskaber over hele Europa samt enkelte i Canada, USA, Rusland, Malaysia, Thailand og Kina.

Beslutningen om at bygge den nye fabrik blev taget for at imødegå konkurrenten, Superfos Glasulds trusler, idet denne virksomhed havde den teknologiske føring ved at kunne komprimere isoleringsmaterialerne og dermed minimere transportomkostningerne. Det kunne Rockwool ikke, og da transportomkostningerne udgjorde 15-20 % af varens værdi, var en placering i markedet, dvs. Jylland, Fyn og Nordtyskland, en væsentlig faktor for at minimere transportomkostningerne.

Rockwool solgte isoleringsmateriale til mellemhandlere, især trælasthandlere, og en optælling af antallet af trælast- og tømmerhandlere i Fagbog Jylland i 1999 viste, at der var ca. 170. Dertil kom et antal på Fyn, som jeg vil anslå er ca. 50. Dette gav i alt 220 mellemhandlere, og omkostningerne ved at transportere varerne frem til dem var det afgørende. Dertil kom, at der også var et marked i Nordtyskland. Der har formentlig været færre mellemhandlere i 1964, men i forhold til markedet på Sjælland var det en væsentlig kundemasse, og det havde en stor betydning for beslutningen om at bygge fabrikken. Beslutningen blev foretaget ud fra viden om tidligere etableringer i Norge, Sverige og Tyskland.

KONKURRENCEN MED GLASULD

Rockwool producerer isoleringsmaterialer i stenuld, hvor råvarerne er stenarten diabas. Når isoleringsmaterialerne er færdigproduceret, bliver det til et uldent produkt, der indeholder megen luft. Transporten af råvaren diabassten fra Blekinge og kalk fra Gotland foregik med skib til nærmeste havn, Køge og Kolding. Derfra med kraftige lastbiler til fabrikken. Råvarerne som koks og kalk kom med jernbanevogn fra Ruhr-området.

De færdige isoleringsmaterialer kunne ikke komprimeres og fyldte meget på grund af luftmængden og blev transporteret på lette lastbiler til kunderne. Både omkostningerne ved overførsel via Storebælt og tidsfaktoren var af afgørende betydning. En lastbil fra Hedehusene kunne dårligt nå til Ålborg og tilbage igen på samme dag, når Storebælt skulle krydses, hvilket betød yderligere transportomkostninger.

Industrigrund i Sydjylland søges:

Dansk industrivirksomhed søger byggegrund i omraadet mellem den dansk-tyske grænse og linien Aarhus—Esbjerg.

1. Der ønskes: God beliggenhed i forhold til hovedvej samt bebyggelsesmuligheder.
Areal: 15.000—30.000 m². — Endnu større arealer kan have interesse.
2. Det skal være muligt: At dække et vandforbrug paa ca. 100.000 m³ aarligt (evt. ved egen boring).
At etablere nødvendige afløb.
3. Det vil være en fordel: At der forefindes, eller kan indføres, jernbanespor paa grunden.
At højspændingsnettet findes i nærheden (belastningen forudsætter 2-3 stk. 800 KVA transformatorer).
4. Det kan accepteres: At der befinder sig ældre fabriks- eller lagerbygninger paa grunden.

Skriftlig henvendelse med oplysninger refererende til ovennævnte punkter bedes rettet til: Landsretssagfører Chr. B. Heilesen, Frederiksberggade 1, København K.

Konkurrencesituationen på markedet var præget af to store isoleringsproducenter: Rockwool A/S, hvor råvaren var sten og Superfos Glasuld A/S, der anvendte sand og kalk til produktion af glasuld. Derudover var der nogle små producenter af "flamingo", et skumprodukt til isoleringsformål.

Hovedkonkurrenten Superfos Glasuld A/S havde dengang kun produktion i Kastrup ved København, men havde netop via den franske licensgiver Saint-Gobain introduceret en produktionsproces, hvorved glasuldprodukterne kunne komprimeres, hvilket betød en betydelig fragtbesparselse.

ROCKWOOL GÅR I AKTION

Rockwool havde i 1964 detaljeret oversigt over efterspørgslen ud fra byggeprognoser pr. amt og større byområder, og disse analyser viste, at en ideel placering ville være i Vejleområdet.

Rockwools første offentlige aktive indsats for at finde egnet industrijord til en ny fabrik blev gjort den 14. februar 1964, da landsretts-sagfører Chr. B. Heilesen, København, indrykkede en annonce i Kolding Folkeblad, hvor man søgte industrijord mellem Århus-Esbjerg og den dansk-tyske grænse. Et halvt år senere resulterede dette i følgende avisoverskrift: *Million-firma med 400 ansatte til Vamdrup*. Dette var den første overskrift vedrørende Rockwools køb af grund i Vamdrup. Alle forhandlinger var meget hemmelighedsfulde, og selv sognerådet vidste ikke, hvem det var, der havde henvendt sig. Rockwool havde ifølge artiklen også kontakt med en anden jysk by.

VAMDRUPS STYRKE

Vamdrup Kommune var meget interesseret i at tiltrække nye virksomheder og da især af Rockwools størrelse. Kommunen ønskede at vende nedgangstiden og de økonomiske vanskeligheder til opgangstider ved især at fastholde kommunens unge med gode arbejdspladser og boligforhold. Dermed var kommunens skatteindtjening også sikret. Derfor var det vigtigt at fremhæve kommunens fordele overfor interesserede investorer samt at samarbejde effektivt og hurtigt med virksomhederne.

Vamdrup Kommunes forhandlingsstyrke bestod i besiddelsen af egnet jord, veje, bane og den geografiske placering i forhold til markedet. Vamdrup lå lige i et knudepunkt for transport. Der var 66 daglige togforbindelser fra Vamdrup Station, der var 13 daglige busforbindelser, der var 12 km til Kolding Havn, der var en 16 meter bred forbindelsesvej til

hovedvej 25, Kolding-Tønder og Kolding-Ribe landevej. Der var 70 km til den tyske grænse. Arbejdskraften var anvendelig og myndighederne parate til at yde en indsats for at tiltrække virksomhederne.

Kommunens erfaring med industri var grundlagt ved de to store virksomheder Jernstøberiet og Fjerkræslagteriets placering i samme industriområde. Derudover var der kommet en del mindre nye virksomheder, hvorfra man også havde forhandlingserfaring. Disse erfaringer blev anvendt i kommuneingeniør Ivan Leif Jægers første henvendelse til landsretssagfører Chr. B. Heilesen i februar 1964 og i de efterfølgende forhandlinger. Desuden var der mange ufaglærte arbejdere, der var vant til fabriksarbejde på de eksisterende virksomheder, og der var mange unge, som var tilbøjelige til at rejse væk.

Der var i kommunen gang i nyt boligbyggeri, der var gode skoleforhold, bibliotek, biograf og sportsanlæg. Vamdrups telefoncentral – den største i Koldingområdet blev automatiseret den 29. september 1965. En flyveplads var ved at blive etableret lige uden for Vamdrup på vejen mod Kolding. Energiforsyningen var i orden med strøm fra Skærbækværket og Vestkraft med strømstyrke fra 60/10 KW station. Vamdrup Kommune ejede 70 ha industrijord, og det ønskede areal til at bygge fabrikken på kunne købes kontant eller gennem lån i de lokale pengeinstitutter med kommunen som garant. Prisen pr. m² var kr. 3,50 inklusiv vej men eksklusiv grundstigningsskyld, udstykningsomkostninger, kloak, vand og el.

Forhandlingerne med Rockwool omhandlede vand og losseplads. Der er uanede mængder af vand, blev der sagt. Vamdrup fik gode

betingelser med hensyn til vandindvinding og vandafledning fra Ribe Amt. Kloakudgifterne ville blive sat efter måling af spildevandsmængderne. *Man (sognerådet) har imidlertid fået forståelsen af, at det største vandspild vil komme fra rent kølevand og overfladevand, hvorfor det kan anbefales, at det føres direkte i Vamdrup Å uden om det offentlige kloaksystem og derfor undgå kloakgiften.* Dette fremgår af et notat i Vamdrup Kommunes sagsmappe den 4/8-64 vedr. Rockwools byggeri, hvor man diskuterede Vamdrup Sogneråds udgifter til offentlig kloak samt adgang til losseplads og mængden af affald, der ikke mentes at blive udgiftskrævende. Der var en godkendelse fra Vandindvindingskommissionen for Ribe Amt på Rockwools indvindingsret på 100.000 m³/årligt til en vandpris på kr. 0,20. Afvandskommissionen i Ribe Amt godkendte betaling efter forbrug med årlige bidrag, altså ikke nogen samlet engangsbetaling.

Vamdrups fine jordbundsforhold blev fremhævet i forhandlingerne – fladt land med fast bund, så man sparede dyre funderinger. Vamdrup var kendt med tung industri, både myndigheder og beboere/arbejdere, idet Jernstøberiet Kongeåen var placeret på modsatte side af Industrivej. Jernstøberiet havde produceret siden 1955 og havde ca. 150 medarbejdere. Det var især ufaglært arbejdskraft, der var ansat der, hvilket også Rockwool havde brug for.

Bebyggelsesgraden m.h.t. bygningers højde, som Boligministeriet havde fastsat, ville på visse bygninger ikke kunne overholdes, men Sognerådet var indstillet på at dispensere i de tilfælde og anbefale det over for Boligministeriet. Forhandlingerne foregik hurtigt og effektivt. Vamdrup Sogneråd og kom-

muneingeniører virkede som troværdige og engagerede samarbejdspartnere.

De hæmmende faktorer for Vamdrup i forhandlingerne var andre kommuners tilbud

med hensyn til beliggenhed og infrastruktur. Men kommunens indre økonomiske problemer, mange gamle og alt for få unge samt et landbrug med økonomiske problemer, var

faktorer, der pressede kommunen til at yde en særlig indsats for at tiltrække virksomheder. Dette kan have betydet, at priserne på jord, vand, kloak og vej blev presset i bund, samt at man overså de vanskeligheder, man senere fik med beboere i det nærliggende villakvarter.

ROCKWOOLS KRAV TIL PLACERING

For Rockwool var transportomkostninger det mest afgørende, når en ny fabrik skulle placeres. Transport af råvarerne diabas, kalk og koks var ikke afgørende, da de på Sjælland blev udskibet i Køge Havn og blot i stedet skulle udskibes i Kolding Havn, men jernbaneforbindelse fra havn til fabriksgrund, og for afsætningen af produktet fra fabrikken via jernbane og veje til store dele af Jylland og den nordlige del af Tyskland var afgørende. Desuden skulle der være lokal- og regionalbusser, så ansatte let kunne komme til fabrikken.

En lokalisering i det sydlige Jylland ville skabe god basis for leverancer til Slesvig-Holsten og Niedersachsen. Jernbanesporet skulle således anvendes både til transport af færdigvarer men også til en af de væsentlige råvarer, koks, der så kunne komme med jernbanelovn fra Ruhr-området. Omkostningerne til arbejdskraft i Jylland var lavere end i Hede-husene, men ikke afgørende for lokaliseringen, men der skulle være egnet arbejdskraft til rådighed.

Kravene til procesvand og elforsyning var vigtige for produktionen og skulle opfyldes og derudover var kravet også, at der var industrijord af en rimelig størrelse, også i forhold til fremtidige udvidelsesmuligheder. Industri-

området skulle klassificeres som §5 område, der kunne rumme tung industri med maksimal miljøbelastning. Der krævedes 56.000 m² og det til en pris af kr. 3,50 pr m² eller 196.000 kr. Prisen var ekskl. grundstigningsskyld og udstykningsomkostninger.

Rockwools forhandlingsstyrke var især tilførsel af kapital og fabrikkens størrelse, der kunne tiltrække mange ansatte og nye borgere til kommunen og dermed sikre den økonomiske fremgang. I annoncen søgtes areal på 15.000-30.000 m² evt. større. I aviserne viste overskrifter senere, at det drejede sig om en virksomhed med 400 ansatte. Derudover besad ledelsen i Rockwool stor ekspertise både med hensyn til erfaring i placering af produktioner i Sverige, Norge og Tyskland samt viden om ny teknologi.

Rockwools mål var snævrere end Vamdrup Kommunes, men for Rockwool var det presset fra konkurrenten Glasuld, der påvirkede den strategiske beslutning og hæmmede Rockwools forhandlingsstyrke. Rockwool havde til gengæld en bedre viden om produktionsaktiviteterne og de konsekvenser, denne tungindustri medførte. Desuden kunne Rockwool bedre forudse investeringens betydning for den lokale økonomi.

De væsentlige faktorer for Rockwools valg af placering af den nye fabrik var kort sagt:

1. Transportomkostninger
2. Egnede arbejdskraft
3. Prisen på jord, vand, kloak
4. Tilgængelighed m.h.t. el, vand, kloak
5. Myndighedernes holdning og effektivitet
6. Infrastrukturen m.h.t. spor på grunden
7. Øvrige faktorer som automatisering af telefon, flyveplads, nye boliger, skoler osv.

HVORFOR VALGTE ROCKWOOL SÅ VAMDRUP TIL DEN NYE FABRIK?

Placeringen i Vamdrup blev valgt pga. nærhed til bane, vej og til havn. Derudover var tilgængelighed af vand og el og egnet arbejdskraft en væsentlig faktor, ligesom Vamdrup

Kommunes store motivation og effektivitet var afgørende for valget. Forhandlingspartnerne var troværdige og lette at samarbejde med. Måske havde prisen på grunden en betydning, men den var ikke afgørende, men grundens størrelse var passende og måske vanskelig at finde andre steder så let tilgæn-

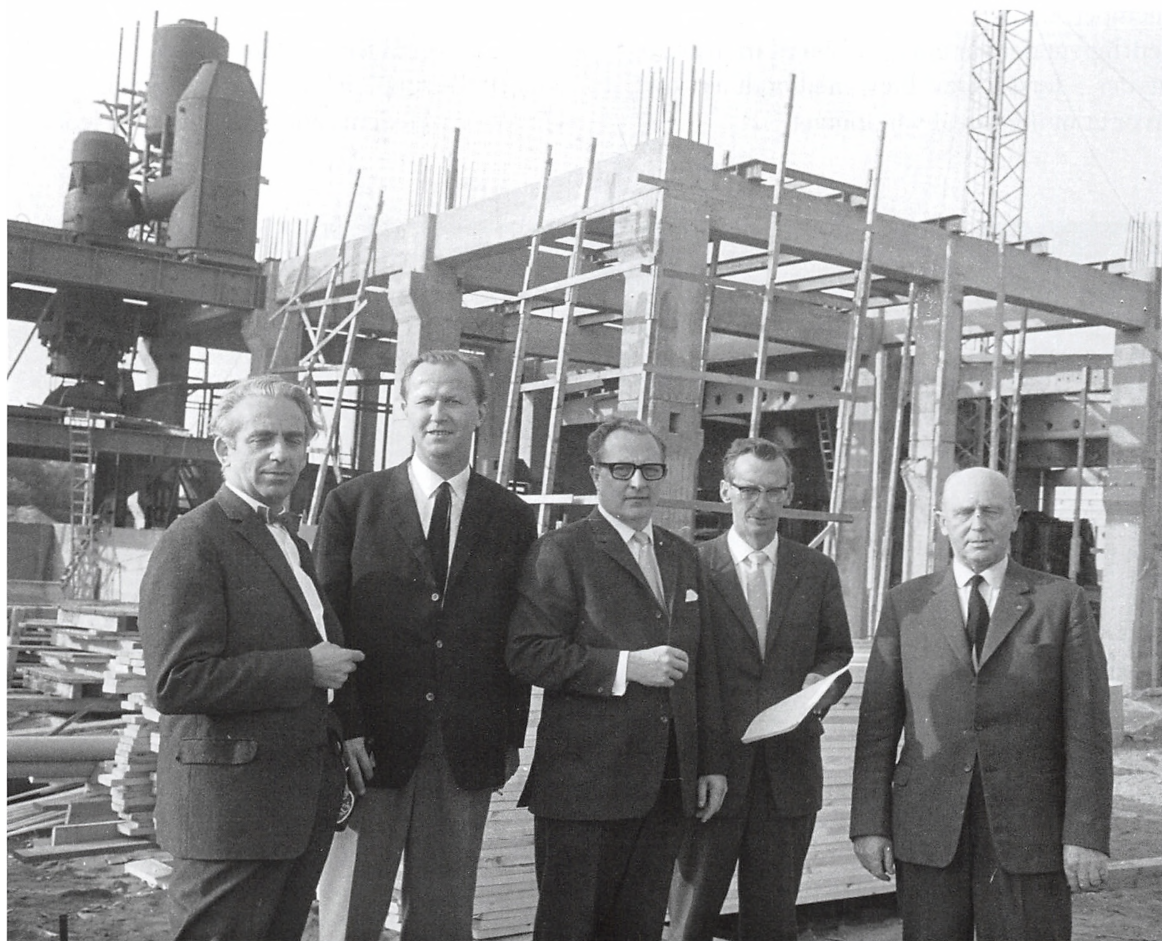

Foto fra rejsegildet på Rockwool, Vamdrup den 24. september 1965. Fra højre mod venstre ses sognerådsformand Carl Nielsen, fabrikschef Eivind Mikkelsen og teknisk direktør Verner Nielsen. Foto: P. Thastum.

gelig som i Vamdrup. De eksterne forhold så som boliger, flyveplads, skoler, bibliotek, biograf, transport fra andre byer og lånemuligheder var formentlig af underordnet betydning.

Derimod var erhvervsforholdene i kommunen væsentlige, fordi der i forvejen var tung industri i form af jernstøberiet, og derfor havde kommune og borgere kendskab til de ulemper, dette kunne medføre. Det var væsentligt, at der var udlagt 70 ha til industri, og at der i første brev blev medsendt et kort, hvor et muligt areal var angivet.

Rockwool havde absolut en stærk position i den forhandling, men kommunen havde en styrke i selv at kunne disponere over grunden og være en effektiv forhandlingspart. Det sikrede kommunen de attraktive arbejdspladser, der betød vækst i kommunen. Derved havde begge parter fordele af resultatet. Købet af industrigunden, der udgjorde størstedelen af kommunens industriareal, blev offentliggjort 18. august 1964. Planerne var at opføre et ekspeditionslager og senere en mindre fabrik, der skulle supplere produktionen fra hovedfabrikken i Hedehusene. Fabrikken i Hedehu-

Fra indvielsen af Rockwool-fabrikken i Vamdrup i 1966. Foto: N. Lisberg.

sene havde på dette tidspunkt 500 ansatte. I avisen stod: *Virksomhedens ledelse ønsker ikke på nuværende tidspunkt at give nærmere oplysninger om byggeriets igangsættelse og størrelse eller om det antal medarbejdere, afdelingen i Vamdrup venter at kunne beskæftige.*

Det var Rockwools eget ingeniørkontor, der projekterede det omfattende fabriksbyggeri, der skulle opføres etapevis. Hovedentreprenør var Firmaet Kjær og Trillingsgård A/S, Kolding. I 3 aviser omkring 1. maj 1965 kunne man se det samme billede af teknisk direktør Verner Nielsen, der præsenterer en model af den nye fabrik. Artiklen i *Aktuelt* forklarer baggrunden for byggeriet med, at man ville imødekomme det hurtigt voksende krav fra det jyske byggeområde om Rockwool-isoleringsmaterialer og undgå den trafikale flaskehals ved Storebælt. Som leder af fabrikken blev ingeniør Eivind Mikkelsen ansat og bortset fra enkelte eksperter fra moderfabrikken i Hedehusene ville der blive ansat funktionærer og arbejdere fra Vamdrup og omegn.

Fabrikken blev startet den 16. juni 1966. I dag er Rockwool verdens største producent af stenuldsisolering og har en omsætning på 11 mia. kr. Der er 25 fabrikker i 17 lande rundt omkring i verden og man forventer at bevæge sig ind i syv-otte nye lande, blandt andet Kina, Brasilien og Tyrkiet.

KILDER:

Avisartikler fra Aktuelt, Jyske Tidende og Kolding Folkeblad fra februar 1964 til september 1965. Desuden Vamdrup Kommune, hvor jeg talte med to ansatte i Teknisk Forvaltning, der også var ansat i 1964. De har fortalt om deres oplevelser i forbindelse med forhandlingerne. Det var bygningsingeniør Knud Grundal og sekretær Ida Schwartz. De har været meget behjælpelige med at finde materialer

Flagallé ved indvielsen af Rockwool-fabrikken i 1966. Foto: N. Lisberg.

fra de velbevarede arkiver vedr. undersøgelser, breve, aftaler osv. Desuden talte jeg med kommuneingeniør Erik Tornøe.

Fra Rockwool modtog jeg information fra ledelsen, koncerndirektør Preben Overgaard og tidligere fabrikschef Eivind Mikkelsen vedr. beslutningsgrundlaget. Denne information var baseret på ledelsens hukommelse, da der ikke findes arkiver, der er så gamle.